

12. november 2020

Innspill til forslag til forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleier-utdanning

Sex og samfunn vil takke for muligheten til å gi innspill til Kunnskapsdepartementets forslag til forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleier-utdanning.

Om Sex og samfunn

Sex og samfunn ble etablert i 1971 og er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Sex og samfunns driver klinisk, undervisnings- og formidlingsarbeid, der den kliniske delen av arbeidet inkluderer Norges største klinikk for seksuell helse.

I 2019 hadde vi 29 000 besøk på klinikken, hvorav om lag 14 000 tok selvtest og i underkant av 15 000 møtte til timekonsultasjon. I tillegg besvarte vi om lag 8 200 henvendelser fra hele landet på epost og telefon. Henvendelsene kommer i hovedsak fra unge, foreldre og fra helsepersonell.

Sex og samfunns chat besvarte totalt 10 694 samtaler i 2019. Tjenesten nådde ut til personer fra alle landets fylker. Majoriteten av brukerne, totalt 45 %, var i aldersgruppen 20-25 år. I 2018 utviklet vi en chatbot som skal svare på spørsmål knyttet til prevensjon. Vår chatbot mottok i 2019 i underkant av 18 000 henvendelser.

Erfaringer fra vårt kliniske arbeid genererer bred kunnskap som videreformidles til øvrig innsats på feltet. Sex og samfunn gjennomfører ulike opplæringstiltak. Vi er blant annet, på vegne av Utdanningsetaten i Oslo kommune, leverandør av seksualitetsundervisning til alle elever på 9. trinn i kommunen. 2018/2019 underviste vi 218 9. klasser.

Vi holder også opplæring om prevensjon ved høgskoler og universiteter med utdanningsforløp innenfor helsefag, og vi tilbyr kurs med et bredt utvalg tema, inkludert seksuelt overførbare infeksjoner, prevensjon og sexologi, tilpasset ulike deltakergrupper.

Sex og samfunn gjennomfører tiltak som fagutvikling og kunnskapsspredning blant annet gjennom hospiteringsordning for helsepersonell, utvikling av Metodebok for seksuell helse, eMetodebok.no og drift av nettside med faglig informasjon og faktaopplysninger om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

Gjennom vårt påvirkningsarbeid bidrar vi til å sette dagsorden både politisk og i mediene, lokalt og nasjonalt. Vårt mål er å være kompetansedriver innenfor feltet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

Vårt innspill

Overordnet mener vi at seksuell helse må ses i sammenheng med både psykisk og fysisk helse, og retningslinjen må ta utgangspunkt i at vi mennesker er seksuelle hele livet, og at alle har en seksualitet.

Det er et uttalt mål i forslag til forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleierutdanning at den skal «fremme gode helsevalg, mestring og livskvalitet», noe vi støtter. Dette må gjelde for alle, uavhengig av alder, kjønn, status, geografi, etnisk bakgrunn, funksjonsevne eller lignende, og dette må inngå i et livsløpsperspektiv som i tillegg er inkluderende og som bidrar til å fremme mangfold.

Sex og samfunn ønsker å kommentere på følgende av Kunnskapsdepartementets spørsmål:

1. I hvilken grad vurderes utkast til retningslinjen å være i tråd med tjenestenes fremtidige kompetansebehov?
2. I hvilken grad vurderes utkast til retningslinjen å være i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene?
5. Er det noen typer kompetanser som mangler i høringsutkastet til retningslinje?

Vi er glade for at forslag til retningslinjen inkluderer følgende ordlyd: «Kandidaten har avansert kunnskap om barn og unges helse og deres fysiske, psykiske, seksuelle og sosiale utvikling». Retningslinjen må svare til de krav og anbefalinger som foreligger i *Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom*¹. Nasjonal faglig retningslinje er godt utarbeidet, og inneholder mye bra innen feltet seksuell og reproduktiv helse, som vi mener mangler når det gjelder foreslåtte faglige retningslinjer for helsesykepleiere, både når det gjelder behov for kompetanse i tjenesten og hos brukerne.

Alle som møter barn, unge og deres familier må kunne snakke med målgruppene om seksualitet og seksuell helse. Vi vil nevne noen av de relevante krav og anbefalinger i Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom som vi mener nasjonal retningslinje for helsesykepleierutdanning må ta utgangspunkt i:

Helsestasjon 0-5 år:

- Sterk anbefaling: *Seksuell utvikling: Foreldre bør få veiledning om barns naturlige seksuelle utvikling.*
- Krav i lov eller forskrift: *Vold, overgrep og omsorgssvikt: Helsestasjonen skal bidra til å avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt.*

¹ Helsedirektoratet (2017). [Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom.](#)

Sex og samfunn

Skolehelsetjenesten 5-20 år:

- Sterk anbefaling: *Undervisning om seksuell helse: Skolehelsetjenesten skal tilby seg å bidra i skolens undervisning om seksuell helse.*
- Sterk anbefaling: *Vold, overgrep og omsorgssvikt 1. trinn: Vold, overgrep og omsorgssvikt bør være et tema i skolestartundersøkelse og Vold, overgrep og omsorgssvikt 8. trinn: Vold, overgrep og omsorgssvikt bør tas opp i helsesamtalen på 8. trinn.*

Helsestasjon for ungdom:

- Sterk anbefaling: *Kjønns- og legningsnøytralt språk: Helsestasjon for ungdom bør bruke et kjønns- og legningsnøytralt språk i all formidling og kommunikasjon.*
- Krav i lov eller forskrift: *Seksuell helse: Helsestasjon for ungdom skal kunne gi ungdommer veiledning om seksuell helse.*
- Krav i lov eller forskrift: *Prevensjon: Helsestasjon for ungdom skal gi prevensjonsveiledning og sikre tilgjengelig og sikker prevensjon.*
- Krav i lov eller forskrift: *Testing og behandling for SOI: Helsestasjon for ungdom skal tilby testing og behandling for seksuelt overførbare infeksjoner (SOI).*
- Sterk anbefaling: *Oppdage psykiske plager og lidelser: Helsestasjon for ungdom bør bidra til å oppdage psykiske plager og lidelser hos ungdom.*
- Sterk anbefaling: *Oppfølgingssamtaler: Helsestasjon for ungdom bør tilby oppfølgende samtaler til ungdom ved behov.*
- Sterk anbefaling: *Besøk for ungdomsskoleelever: Helsestasjon for ungdom bør samarbeide med skolehelsetjenesten om å gjennomføre besøk for ungdomsskoleelever.*
- Sterk anbefaling: *Tiltak for å nå gutter: Helsestasjon for ungdom bør vurdere å iverksette tiltak for å nå gutter i større grad.*

I tillegg til at vi som nevnt over gjennomfører ulike opplæringstiltak for relevant helsepersonell, er vi også i kontakt med ansatte ute i kommunene på andre arenaer. Sex og samfunn koordinerer forum for ansatte ved helsestasjon for ungdom både i Bergen og omegn og i Oslo. Vi har også opprettet panel for ansatte ved helsestasjon for ungdom fire andre steder i Norge, og vi gjennomfører årlig HFU-dagene², en konferanse for ansatte ved helsestasjon for ungdom. Vi vet at mye gjenstår før særlig Norges helsestasjoner for ungdom kan møte krav og anbefalinger i Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom. Dette mener vi bør løses blant annet via helsesykepleierutdanningen, hvor fremtidige helsesykepleiere må gis nødvendig kunnskap og kompetanse innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

² Sex og samfunn: [HFU-dagene](#).

Sex og samfunn

Sex og samfunn er i gang med å gjennomføre en kartlegging av alle helsestasjonene for ungdom i Norge, hvor vi blant annet spør om de ansattes kompetanse innenfor feltet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Foreløpige resultat viser at det er et stort ønske og behov for mer kunnskap og kompetanse på en rekke felt, blant annet på kjønnsidentitet, seksuell identitet og sexologi. I tillegg etterlyses mer kompetanse på prevensjon og seksuelt overførbare infeksjoner.

For at helsesykepleiere skal få tilstrekkelig kompetanse ønsker Sex og samfunn at utdanningen utvides til et masterstudium, slik oppdraget til programkomiteen tilsa.

Vi ønsker også å støtte innspill sendt fra Nasjonalt SRHR-nettverk.

Med vennlig hilsen

Maria Røsok
Daglig leder

Tore Holte Follestad
Assisterende daglig leder